

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/II.

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članske izvode po 1-10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Franc Hodges, tajnik rudarske internacionale:

Cilji in ideali rudarske Internacionale.

(Nauki preteklosti in vprašanja bodočnosti.)

Ta mesec je preteklo 35 let, odkar se je ustanovila Rudarska mednarodna zveza. Prvi njen tajnik je bil sodrug Tomaž Ashton, takratni tajnik Rudarske zveze Velike Britanije, ki še živi in vrši posle blagajnika internacionale, obenem pa posle tajnika Lancashireskega in Cheshireskega rudarskega društva.

Prvi mednarodni rudarski kongres se je vršil v Jolimentu v Belgiji maja meseca 1890. Delegati, 106 po številu, so zastopali samo 5 držav: Vel. Britanijo, Francijo, Belgijo, Nemčijo in Avstro-Ogrsko. Predsednik kongresa je bil pokojni sodrug Tomaž Burt, kojega se bodo radi spominjali ne samo velikobritanski rudarji, temveč tudi vsi ostali rudarji sveta. S. Burt je imel otvoritveni govor na kongresu, ki je predstavljal samo 265.000 članov, od katerih je bilo 200.000 angleških, ostane pa je odpadel na ostale zgoraj omenjene države. — Iz dokumentov tega kongresa je razvidno, da bi bile zastopane na njem tudi ostale rudokopne države, da niso vlade teh držav skrbno pazile, da se njihovi rudarji kongresa ne udeležijo.

Nagovor s. Burt je bil poln modrosti. Kar je rekel in čutil, vse ima še danes pomen in veljavo. Zaključil je govor s sledečim stavkom:

Delavstvo naj vsepovsod zahteva in se bori za svobodo govora in združevanja, zaupa naj v upravičenost svojih zahtev. Za svoje največje sovražnike naj smatra vsakogar, pa najsi se mu približuje tudi v obleki prijateljstva, ki mu svetuje nasilje in razbijanje. Tak nasvet je nespameten in samomorilski in nezdružljiv z državljanskimi svobostmi.

Koncem konference so bili izvoljeni odborniki in konstituiran mednarodni odbor. Ni odveč navesti njih imena:

Anglija: Tomaž Burt, Ben Pickard, Enoch Edwards in Viljem Abraham («Mabon»).

Nemčija: Ludv. Schröder in Herman Sachse.

Francija: Basly in Lamendin.

Belgija: Desmet, Pavrot in Maroille.

Avstrija: Cingr in Ebert.

Večina izmed teh je že pomrla, ali njih osebnosti so še vnaprej kot veliki vzori dandanašnjim voditeljem strokovnega gibanja, ki se trudijo, da privedejo organizirano delavstvo v luko miru in sporazuma.

L. 1904 so pristopili k internacionali združeni rudarji ameriški, leta 1905 so sledili inozemski rudarji. Do leta 1924 se je vršilo 27 kongresov rudarske internacionale, zadnji lanskega leta, meseca avgusta, v Pragi. Na tej konferenci je bilo po 123 delegatih zastopanih 13 držav s skupnim članstvom 1.972.150.

Tekom zadnjih 30 let je bilo glavno delo R. I. Z. osredotočeno v vprašanjih čisto industrijskega značaja. Težko je oceniti pravo vrednost storjenega dela. Ni pa dvoma, da je podpiralo rudarske organizacije posameznih držav v njih trajnem boju, opirajoč se tako na sredstva strokovne kakor politične borbe in da je pomagalo izboljšavati usodo rudarjev. Uvedba osemurnika v vseh rudarskih državah na svetu je bila vsekakor vedno glavni predmet borbe. Varnostna zakonodaja, izboljšanje socialnih razmer rudarjev in njihov rodbin in splošno telesno in moralno blagostanje rudarjev samih so tvorile daljni predmet pažnje internacionale.

Pa to ni bilo vse. Internacionala je vzgajala duhove v tej smeri, da bi se zavaroval mednarodni mir. Res je, da se rudarska internacionala ob izbruhu svetovne vojne ni mogla upreti vojni furiji, ki je polagoma opustošila Evropo in potisnila svet v kaos. Prizadevanje g. Roberta Smillie in sodr. Thomasa Ashton za sklicanje Mednarodne rudarske konference za namenom, da se določijo mere, ki naj jih rudarji vseh držav podvzamejo, da bi se v juniju 1914 preprečila vojna, bo ostala v neminljivem spominu pri vseh, ki ljubijo svetovni mir. Diplomatske težave, zadržki pri potnih listih in vizumih, cenzura in strašni izbruh strasti in sovraštva, netenega po nacionalističnem časopisu, vse to je obzupalo njih hvalevredne napore. In vojna je šla svojo krvavo pot.

Prva strokovna zveza, ki je imela svoj mednarodni kongres, čim je bila vojna končana, je bila ta rudarska internacionala, ki sta ji načelovala še vedno gg. Smillie in Ashton. Pri tem prvem povojnem snidenju je bila sprejeta slovesna izjava, ki poziva rudarje vseh priključenih držav, naj sto-

pijo v splošni štrajk, kadar nastopi resna nevarnost izbruha kake vojne. In ta slovesna obveza velja za R. I. Z. še danes.

Sledeč temu sklepu so tudi druge mednarodne delavske zveze, kot ona transportnih in ona jeklenih delavcev, osvojile slične resolucije, in ta taktika je sprejeta pri vseh kjerkoli danes obstojih mednarodnih delavskih zvezah. Na ravno isti konferenci, ki se je vršila v Ženevi leta 1920, smo napravili v naši zgodovini nov važen korak naprej: sklenjena je bila ustanovitev permanentnega urada, glavnega tajništva in stalnega štaba, namesto rahlo zvezane in neučinkovite rudarske internacionale iz predvojnih dni, ki je imela samo od časa do časa poslušajoče tajništvo. Na žalost radi valutne nestalnosti in radi znižane vrednosti denarja v skoro vseh rudarskih državah in splošne depresije dolgo ni bilo mogoče zbrati fonda za ustanovitev stalne pisarne. Danes pa je do tega prišlo. Dne 1. maja 1925, točno 35 let po rojstvu R. I. je bilo ustanovljeno stalno rudarsko mednarodno tajništvo s sedežem v Londonu. Vsaka od združenih držav je sprejela ta projekt z navdušenjem.

Ladja je spuščena v morje in plove pod lastno zastavo. Njen glavni bodoči smoter bo, ustvariti kar največjo soglasnost med delovnimi časi, mezdami, varnostnimi zakonodajami na temelju stanja v onih državah, kjer so te stvari dosegle najvišjo stopnjo. Sedaj obstoječih razlik med državami, ki proizvajajo premog, je veliko. Že sam obstoj razlik v svetovnem premogovnem prometu grozi v sedanjem stanju postati vir velike nevarnosti, ne samo za rudarje tistih držav, ki so socialno in gospodarsko zaostale, temveč tudi za rudarje v najbolje stoječih državah, ki svojega položaja ne morejo zboljšati in žive v nevarnosti, da se njih položaj še poslabša. Stalna pisarna bo nudila vsem pravico do informacij glede ekonomskih in socialnih pogojev v vsaki državi. Pisarna bo vplivala moralno na razne vlade in koncerne rudokopnih družb po svetu, ne samo da dvigne usodo slabo stoječih rudarjev, temveč da doseže izboljšanje usode vseh.

Vsem bo razumljivo, da mednarodna internacionala ne more dejansko podpirati močnih in discipliniranih državnih strokovnih zvez. Ona tudi ne namerava posegati v avtonomijo katerekoli velike državne organizacije. Le te morajo nadaljevati svojo pot in izvrševati svoje naloge. V mnogih primerih niso dosegle niti državne enotnosti.

Vedno bo dovolj vprašanj med službodajalci in delavci, vprašanj, ki bodo čisto posebnega značaja in ki jih je treba rešiti za vsako državo posebej. So pa vprašanja, ki zavzemajo že mednarodno važnost in ki zahtevajo duhovite in energične obravnave na mednarodni podlagi. Ako mora internacionala podpirati v težkih urah vsak državni pokret rudarjev, mora tudi posegati preko mej držav pri vprašanjih, kot so: izenačenje mezdnih pogojev za rudarje po celem svetu, pravična razdelitev svetovne premogovne zaloge z ozirom na svetovno vprašanje, konsekvantno izločitev špekulativnih, nesmiselnih in vratolomnih metod od dandanes, ki so tipične za neusmerjeni in nekontrolirani kapitalizem.

Pisec ne more izraziti dovolj svojega zadoščenja nad čudovito lojalnostjo in vdanostjo rudarjev Združenih držav do te svetovne misli. Oni so pripravljene prevzeti z radostjo njihovo finančno breme in dati svoj delež k rešitvi svetovnega premogovnega problema. Res je, da so daleč od Evrope z njenimi konflikti in splošnim neredom, toda to povečuje njih požrtvovalnost. Na ta način so prelomili z razredno Monroe-doktrino, ki je karakterizirala v dolgih prešlih letih ameriško delavsko gibanje. Njih zanimanje do Evrope v tej dejanski obliki se da primerjati pritoku bogate, mlade in moške krvi zapadnega sveta v telo stare Evrope, ki je že nekaj časa sem kazala znamenja bolezn, če ne propada. Zanimanje predsednika Johna Lewisa in tajnika Williama Greena, kateri zadnji je sedaj predsednik ameriške federacije dela, kakor tudi gorka čustva sedanjega tajnika rudarjev, Thomasa Kennedyja, so zadostno jamstvo za vztrajnost ameriških rudarjev pri delu za edinstvo vseh rudarjev sveta.

Preostaja nam še pridobiti v zvezo Južno Afriko, Avstralijo, Novo Zelandijo na eni strani in rudarje Japonske, Kitajske in Indije na drugi strani — pa bo veriga solidarnosti mednarodnega ru-

darskega pokreta skoro nepretrgana. Ruski rudarji tudi ne bodo nič manj dobrodošli v mednarodnem krogu, čim se prepriča delegacija R. I., ki odide v kratkem v Rusijo, da morejo i oni vstopiti v mednarodno organizacijo enakó svobodni pred politično kontrolo kot rudarji katerekoli druge države. Rudarji ostalega sveta nimajo nikakih sporov z ruskimi kot takimi, saj so iz istega industrijskega kita in kože. To, na kar moramo paziti, je, ali morejo sprejeti Rusi pravila in cilje R. I. Z., ne da bi morali vprašati za dovoljenje ali prepoved, ali so v stanu sodelovati s svojimi sodrugirudarji vsak čas, ne da bi se morali podvreči diktatu katerekoli politične avtoritete ali stranke.

To je na široko razgled na delo, ki čaka R. I. Z. Ona postaja že mogočno sredstvo v dosegu svetovnega miru. Njena glavna sila bo vzgojna in moralna. Njen cilj bo dvigniti rudarje na višjo stopnjo uvaževanja in spoštovanja v očeh sveta. Vsak ljubitelj miru, vsakdo, ki veruje v industrijski napredek, vsakdo, ki dela za višjo civilizacijo, naj prispeva k tej novi organizaciji z vsemi svojimi silami in naj se pridruži naši želji: Naj živi rudarska internacionala!

Obletnica Matteottijeve smrti.

Dne 10. junija je preteklo leto dni, kar je tragično preminul Matteotti, tajnik italijanske socialistične stranke, ki je padel smrtno zadet od fašistične roke radi svojega hrabrega in odpornega nastopanja za pravice italijanskega delavskega razreda in razkrinkavanja korumpiranega fašističnega režima. Njegov umor je svoječasnó izzval ne le v Italiji, temveč po vsem civiliziranem svetu silno razburjenje. Danes je jasno, da so se na tem umoru udeleževali ugledne osebnosti fašistične stranke, med njimi sam Mussolini. Dovolj karakteristično za ta uboj je to, da še danes — po preteku leta dni — niso pozvani na odgovor krivci umora kljub temu, da so krivci dobro znani. Proces Matteottija visi že celo leto kakor Damoklejev meč nad fašistično diktaturo. Zato se more vršiti le s surovo silo, a moralni ugled fašizma je v svetu — ako ga je fašizem sploh kedaj imel — dobil smrtni udarec 10. junija 1924.

Delavski razred celega sveta se z žalostjo in ponosom spominja mučeniške smrti Matteottija, ki bo maščevan onega dne, ko bo zavedni delavski razred po vsem svetu ustvaril red demokracije in uničil nasilje in teror nad delavskim razredom.

Konec borbe na Danskem.

Izprtje na Danskem, ki je trajalo 13 tednov, je zaključeno z zmago delavcev!

Boj se je vršil zato, ali ostanejo še v nadalje indekzne cene ali ne. Delodajalci niso ugodili zahtevi delavcev, da se plače povišajo sorazmerno s porastom indeksov cen. Hoteli so nasprotno, da se plače celo reducirajo. Nastala je ogorčena borba 105.000 danskih delavcev, ki so se borili kot en mož. Na vsako poostritev boja delodajalcev so odgovorili delavci s svoje strani. Delavci so bili nepopustljivi in nepopustljivi. Na izprtje so odgovorili s stavko, na nadaljne izprtje z generalno stavko, pri kateri so končno sodelovali vsi železničarji, brodarji in mornarji. Borba se je razvila do skrajne meje. Razred proti razredu, oborožen ne z orožjem in bombami, temveč s svojo razredno zavestjo in solidarnostjo. Kdo zdrži čim dalje: delavec brez kapitalista ali kapitalist brez delavca!

Tako delavci, kakor kapitalisti, so se pripravili in do skrajnosti poostriili borbo. Tako eni, kakor drugi so razpolagali z ogromnimi materijelnimi sredstvi in moralno ter materielno pomočjo mednarodnih organizacij.

Končno je kapitalistični razred sprevidel, da si ne more biti svest svoje zmage in da mora silnim naporom podleči. Na razgovorih je bil odpor delodajalcev mnogo manjši od odpora delavcev.

Treba je bilo 13 tednov borbe, da je kapitalistični razred izmenjal svoje izjave: Ni govora o povišanju! Plače se mora še reducirati — v pristanku, da se plače povišajo na indeks, celo nad indeks!

Delavski razred vsega sveta je v borbi danskih sodrugov sodeloval in pomagal do zmage. Zlasti velike materielne žrtve so utrpeli norveški, švedski in nemški sodrugi. (Samo nemški sodrugi so žrtvovali 400.000 danskih kron = 4 milijone dinarjev.) Ako pomislimo še na žrtve, ki so jih utrpeli danski sodrugi sami, tedaj uvidimo, kakšni so bili njih napori v tej borbi. (Od prihrankov so tekom borbe danski sodrugi dvignili iz bank preko

13 milijonov danskih kron, kar odgovarja prilično 140 milijonom naših dinarjev.)

Kljub temu so bili zadnji dan borbe tako neupogljivi in nepopustljivi, kakor so bili neupogljivi in nepopustljivi prvi dan.

Ponašamo se z danskimi sodrugi, a jugoslovanskim delavcem naj služi njih borbena sila in vztrajnost za primer in vzgled.

Nevarnost se bliža . . . !

Na drugem mestu v listu »Delavec« poročamo o katastrofalni krizi v premogovni industriji Evrope. Ta kriza se pojavlja počasi, a s tem večjo sigurnostjo tudi pri nas. Tako opazujemo že nekaj časa, da si naša največja premogokopna družba v državi, Trboveljska premogokopna družba, nabavlja prostore in gradi shrambe za deponiranje velikih množin premoga. Med tem ko to pišemo, že ležijo tisoči vagonov deponiranega premoga v revirih Trboveljske družbe. Čuje se, da namerava Trbov. premogokopna družba v svojih rudnikih izvesti veliko redukcijo svojega delavstva, deloma z popolnim, deloma z začasnim odpustom iz dela, ter pri tem urediti svoje obratovanje na dve ali celo na eno tretjino. V ostalih rudnikih v Sloveniji, kakor tudi v celi državi, je pa položaj še slabši. Ti delajo, v kolikor še niso reducirali svojega delavstva, samo delno.

Položaj postaja vedno kritičnejši, osobito zato, ker se naša premogovna produkcija vsled svoje manjvredne kvalitete ne more uveljaviti na mednarodnem trgu. Drugič zato, ker naša industrija in železnice, katere bi morale biti glavne odjemalke našega premoga, premoga vedno manj rabijo. Industrija zato, ker se nahaja v težki krizi vsled inozemske konkurence in pomanjkanja obratnega kapitala. Železnice pa zopet zato, ker se že dolgo časa uvaža ostravski črni premog preko Madžarske v našo državo. Ta premog se rabi kot boljši za kurjavo lokomotiv, brzovoznih in osebnih vlakov. Pri tem pa še pride v poštev premog iz pečujskih rudnikov (Fünkirchen), katerega dobivamo na račun vojne odškodnine od Madžarske in ki se večinoma rabi po progah zagrebške in subotičke železniške direkcije. Na Sušaku in ostalih pristaniščih jadranskega, sredozemskega in egejskega morja se pa že pojavlja angleški premog, kateri si hoče pridobiti — kot prvovrsten — trg na Balkanu.

Tako se položaj naše industrije vedno bolj poslabšuje. Pri tem ni videti, da bi se moglo v doglednem času računati na boljšo konjunkturo. Sedaj pa nastane vprašanje, kaj bo s tistimi rudarji in njih družinami, ki so pri tem že prišli ob svoj zaslužek in ki še bodo prišli. Že itak je število brezposelnih v naši državi v primeri z našo industrijo ogromno. Ko se celo onim, ki so še zaposleni, ne da zaslužkov, odgovarjajočih eksistenčni potrebi delavca in njegove družine, nastane veliko vprašanje, kaj bo z popolnoma brezposelnimi?

Ali se bo pustilo te nesrečneže in njih družine, ki so že sedaj pri svojem delu stradali, od lakote poginiti? Mi vemo, da se tej krizi izogniti ne da in se tudi ne bo dalo, dokler bo obvladal položaj kapitalističen način proizvodnje. Ampak pri vsem tem vidimo, da se v ostalih kapitalističnih državah, pod pritiskom zavednega delavstva, vsaj kolikor toliko trudijo vladajoči krogi omejiti to zlo v obliki raznih zasilnih del ali pa z brezposelno podporo itd. Pri nas pa menda naši gospodje na merodajnih mestih vsega tega ne vidijo. Ti znajo samo vzdrževati draginja na višku, delavstvu nalagati vedno večja bremena v obliki direktnih in indirektnih davkov ter pri tem še zniževati delavske prejemke. Gospodje! Zapomnite si: tako se ne vzgaja državljanov k ljubezni do domovine, ako se jim jemlje kruh in pustijo njih družine od glada umirati. Tisoči in tisoči, ki so že danes brezposelni in oni tisoči in tisoči, kateri zro s strahom v negotovo bodočnost, Vam kličejo: dela in kruha nam dajte! Drugače se mora uresničiti pregovor: »V borbi za svoje življenje postane človek lahko zver«.

Joža Golmajer:

Konferenca o socialnem zavarovanju.

V Sarajevu se je vršila pretečeni teden širša konferenca vseh zavarovalnih strokovnjakov. O konferenčnih sklepih in resolucijah — ki jih danes še ne poznam — bom napisal svoje mnenje v prihodnji »Delavčevi« številki.

Ker pa je ta konferenca po svojih nalogah največje važnosti za delavski razred in delavske organizacije, zato gotovo ne bo odveč, če izpregovorim nekaj besed h konferenci sami.

Sodrug Čobal mi je dal na razpolago ves material, vse referate, ki so jih izdelali za to konferenco načelniki in ravnatelji Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Takoj pa pripominjam, da sem žal pogršel referatov dveh najboljših veščakov, to je ravnatelja Milana Jakliča in ravnatelja Radovana Matjašiča. Da nista sodelovala na konferenci imenovana gospoda, se bo konferenci nedvomno zelo, zelo poznalo in absenca obeh se bo knjižila za konferenco pozitivnega uspeha.

Po tej ugotovitvi pa prehajam k meritornemu obravnavanju na konferenci razpravljanih predmetov. Hvalevredno je, da je bila prva točka konferenčnega razpravljanja razprava o starostnem in

invalidskem zavarovanju. Stvarni referat, ki ga je pripravil gospod ravnatelj Hellebrandt bo gotovo kulminiral v izjavi in resoluciji: takojšnja izvedba starostnega in invalidskega zavarovanja je nujna, neodložljiva potreba delavskega razreda in neizbežni predpogoj uspešno in sistematično izvajanja socialnega zavarovanja. Prav tako pa se bo morala konferenca končno veljavno zediniti na našim razmeram in prilikam najbolj odgovarjajoči način izvrševanja starostnega in invalidskega zavarovanja.

Ostalih, za konferenco določenih referatov seveda ne bom posamično obravnaval. Vsaj služijo vsi referati enemu namenu. Da se poenostavi poslovanje in upostavi (ne vzdrži!) ravnovesje v bolniški panogi socialnega zavarovanja.

Zamé je najvažnejše vprašanje, bodo li ti referati dosegli svoj namen in kot posledica tega, bo li sarajevska konferenca zaključila z uspehom?

Bojim se, da bo uspeh konference v tem pogledu negativen, kvečjemu le minimalen. Zakaj? Smisel vseh referatov brez izjeme je: okrožnim uradom se naroča, se nalaga, nedostatkov v bolniški panogi so krivi krajevni organi Osrednjega urada. Pa še eno: iz vseh referatov zveni sicer prikrita, vendar za poznavalca razmer precej očita antagonija med okrožnimi uradi in njihovo centralo, to je Osrednjim uradom za zavarovanje delavcev. —

Zato pravim: konferenca bo uspela, če bo to nasprotje, če bo to disharmonijo med obema uradoma zaključila baš sarajevska konferenca. In, ker se zelo bojim, da tega, bodisi upravičenega ali neupravičenega, utemeljenega ali neutemeljenega nasprotstva sarajevska konferenca ne bo izravnala, bodo ostala neizravnana in nerešena tudi vsa na konferenci razpravljana vprašanja. Še več. Po teh izdelanih referatih je skoro pričakovati, da se bodo ta nasprotstva še znatno povečala. Vsi referati žal ne morejo prikriti posvem neprimerne osti proti okrožnim uradom. In, če konferenca ne bo zavzela referatom docela nasprotne smeri, bo konferenca nalikovala tečajem, ki jih ima železnica za svoje lampiste in kretnike. Kakor so zastareli in nesmiselni ti tečaji, tako nesmiselna in neplodna bi bila sarajevska konferenca.

Vidim celo še več. Sarajevska konferenca bi se morala pripraviti tako, da bi imeli prvo in zadnjo besedo zastopniki okrožnih uradov. Okrožni uradi so, ki izvajajo bolniško zavarovanje in okrožni uradi so, ki vedo, kje tiči zlo pasivnosti bolniške panoge. Zato ravno pritiče tem prva in zadnja beseda!

In, Osrednji urad bi moral uvodoma kvečjemu pustiti govoriti ravnatelja Matjašiča, da dokaže, če je upostavljeno ravnovesje za bolniško panogo v zavarovalno-tehničnem pogledu. Brez tega dokaza pa je seveda vsakršno govorjenje odveč? Kot lajik rečem lahko le to, da so se izza predvojne dobe znatno povečale efektivne, stvarne datjave, ne da bi se povišali prispevki. Te povečane datjave pa kriti s poostrenimi kontrolnimi merami je možno le do gotove meje. Vsakršno stopnjevanje takih — lahko bi rekel — policijskih mer pa bo rodilo le jak in oster odpor v delavskih vrstah. Razpravljanje o socialnem zavarovanju se ne sme identificirati z bojem proti simulantstvu! Boj proti simulantstvu je že itak tako hud, da prizadeva tudi resnim bolnikom največje nepravilike. Kontrolor bolnikov je redno pred vratmi bolnika, bolnik sam pa mora doprinesti še nebroj dokazov o identiteti, o premoženjskih razmerah in čudil se bom, če bo konferenca našla še kakih originalnih, doslej neuporabljenih sredstev, ki jih člani nazivljajo za ordinarno šikano.

Te misli so se mi porodile, ko sem prebiral posamezne referate. In še eno željo imam: ko bi konferenca ugotovila, da je nastopajoča mehanizacija v socialnem zavarovanju najopasnejši pojav, bi lahko o uspehu govorili oni, ki so konferenco sklicali. Več samostojnosti okrožnim uradom, pa bo našla pot v okrožne urade zopet iniciativnost, prevdarnost in — pamet! To pa je predpogoj uravnovešenju bolniške panoge!

Svetovna kriza premogovne industrije.

Kapitalistični način proizvodnje, ki je s svojim načinom gospodarstva po vojni povzročil popolno anarhijo v vsej svetovni industriji, tudi ni mogel prepričati, da bi ta kriza ne objela najvažnejšo panogo, ki je takorekoč življenska sila vse ostale industrije in vsega gospodarstva, to je premogovno industrijo. Navzlic temu, da se je premogovna industrija najdalje vzdržala, je zadnja leta postala in postaja kriza te industrije vedno hujša. Ta industrija po vojni še vedno ni dosegla produkcije premoga iz leta 1913, ali iz spodaj navedenih števil je razvidno, da niti ta producirana količina premoga nima kupcev.

Edino Amerika še danes ne občuti krize tako hudo, ker ima možnost, da razpečava svoj premog v domači industriji in pomorstvu, ki pa se ima končno zahvaliti za svoje stanje in razvoj v prvi vrsti kupni vrednosti dolarja. A drugačen je položaj v Evropi. Tukaj so glavni producenti premoga države, kakor: Anglija, Nemčija, Francija, Belgija, Poljska in Čehoslovaška. Te države (Poljska in Čehoslovaška v bivši Avstro-Ogrski) so pred vojno za-

lagale s premogom domačo industrijo na domačem trgu, ki je imela takrat visoko konjunkturo. Zaradi tega niso bile vezane na velik izvoz svojega premoga, zlasti iz razloga, ker je kupna moč njih denarja odgovarjala kupni moči na mednarodnem trgu. A po vojni je postalo to razmerje drugačno. Zaradi zmage enih držav nad drugimi se je tudi vrednost denarja izpremenila na eni, na drugi strani pa pride v poštev tudi — in to je največjega pomena — nova geografska določitev mej nove države. Oziroma se na prvi razlog. Anglija s svojo stalno valuto ne more konkurirati s svojimi industrijskimi produkti ostalemu trgu, ki nima tiste kupne moči kakor angleški funt. Na drugi strani pa je bila Anglija že pred vojno navezana na ogromen izvoz svojega premoga, ki ga je kot najboljšega razpečavala po vseh državah, da celo v Ameriko. Vzemimo še Nemčijo, ki je bila pred vojno prva za Anglijo v proizvodnji premoga, ki pa je imela silno razvito industrijo vseh panog ter je zopet črpala sirovine iz svojih prekomorskih kolonij. Vse to ji je omogočalo razvoj in svetovno konkurenco. Po vojni je pa Nemčija po versaileski mirovni pogodbi izgubila vse kolonije ter 30 odstotkov premogovne in 15 odstotkov ostale industrije. Vrhutega pa mora plačevati še ogromno vojno odškodnino v naturalijah in denarju državam zmagovalkam. To je glavni povod za gospodarsko depresijo v Nemčiji ter za zastoj nje industrije.

Francija, ki je s svojo predvojno produkcijo lahko krila domači trg, ko je dobila po vojni od Nemčije Alzacijo-Lotaringijo z bogatimi rudniki in prejema še ogromno količino premoga na račun vojnih reparacij, je danes v skrbeh, kaj počne s premogom, navzlic temu, da je vsled reparacijskega premoga najbolj zmožna vzdržati konkurenco na svetovnem trgu. Tipičen primer v tem pogledu je tudi Čehoslovaška. Ta država je bila v bivši Avstro-Ogrski takorekoč težišče vse industrije v državi. Nje produkcija se je do 85 odstotkov porabljala v domači državi in le malenkost premoga je prihajala v poštev za izvoz. A sedaj po vojni se je v njenem novem sestavu takoj pokazalo, da čehoslovaška industrija in produkcija premoga daleč presega potrebo domačega trga. To se izraža posebno v tem, da se ima ta država, navzlic precej pametnemu in solidnemu gospodarstvu, boriti z najhujšo industrijsko krizo in v zvezi z njo z veliko brezposelnostjo, ki se je nikakor ne more rešiti. Pri tem pa še pridejo v poštev ostale nasledstvene države, ki istotako niso prave odjemalke in tudi ne prave proizvajalke vsled svoje slabe denarne vrednosti. To bi bil prvi vzrok te krize.

Drugi vzrok pa je v tem, da hočejo posedujoči sloji te industrije delati s čimvečjim dobičkom, nadalje visoka zaščitna carina med državami in visoki prometni stroški. Vse to povzroča zelo visoke prodajne cene industrijskih produktov, ki so pa nasprotno kupni moči denarja po vseh zadnje navedenih državah, katerim je vrednost po vojni padla, tako da si ljudstvo teh držav s svojimi nizkimi plačami ne more nabavljati ono, kar faktično potrebuje.

Tako se vleče ta velikanska veriga gospodarske krize po Evropi, ki sili na eni strani kapitalizem k čim večji koncentraciji svojih sil, v tem ko na drugi strani narodi gospodarsko čim bolj propadajo, a direktna gonilna sila tega gospodarstva — delavstvo — pa je zaposleno le deloma, ali je pa popolnoma brez dela. Tako imamo zaznamovati, da je samo na Angleškem, kjer je že prej bilo brezposelnih 100.000 rudarjev, ustavilo v zadnjem času 351 rudnikov delo s 70.000 rudarji. V Nemčiji, kjer je že itak velika brezposelnost v industriji, hočejo ponovno odpustiti iz dela 190.000 rudarjev. V Čehoslovaški, kjer se že tri leta dela večinoma samo delno, imajo 35 tisoč brezposelnih, in v Poljski pa 45.000. Da, celo mala Nemška Avstrija ima 28.000 brezposelnih rudarjev. Enako je tudi v drugih državah, da ne govorimo o naši Jugoslaviji, katere premogovna produkcija na svetovnem trgu niti v poštev ne pride, ki pa tudi samo vegetira. Toda tudi nje delavstvo je ob tej svetovni krizi v ostalih državah v najslabšem gospodarskem položaju.

Ne le to, da je brezposelnost v rudarski industriji že sedaj tako velika, obstoja nevarnost, da se še poveča, ker ležijo ogromne množine nakopanega premoga v zalogah, ki se ga ne more prodati. Tako ima Anglija 11 milijonov ton, Nemčija 9 milijonov, Belgija 1.500.000 ton premoga na ležiščih. In koliko ga je še v ostalih državah!

Vse zgoraj navedeno nam jasno kaže vso težo krize v premogovni industriji, katere glavni povzročitelj je kapitalističen način gospodarstva. Naravno je seveda, da se trudijo ti gospodje, premogovni baroni, zvaliti vso težo krize na rame rudarskega delavstva v obliki podaljšanja delovnega časa, zmanjšanja delavskih plač, odprave socialne zaščite itd. V tej smeri se pa zadnja leta tudi vodijo najostrejši boji ravno med rudarskim delavstvom in lastniki premogovnikov. Zakaj, tukaj gre že naravnost za vprašanje obstoja enega ali drugega. Rudarsko delavstvo po vseh državah bo moralo, osobito pa pri nas, podvojiti svoje razredne sile v tem gigantskem boju, da ne podleže izkoriščevalcem, ter da bo izvojevalo način gospodarstva proizvodnje, ki bo odgovarjal interesom cele družbe, ne pa samo posameznim verižnikom. Rudarsko delavstvo ima v tem boju jako odločilno vlogo, ki jo mora rešiti v svoj prid in v prid cele družbe, ako noče, da podleže pod težo — premogovne krize.

Mednarodni zadružni dan.

Kakor je 1. maj dan propagande in demonstracije za socialno politične zahteve delovnega ljudstva, tako je sklenila zadružna internacionala proglasiti 4. julij za mednarodni zadružni dan.

Zadružna internacionala ima, kakor znano, svoj sedež v Londonu in je letos dosegla — gorostasno število — 40 milijonov članov. Sicer mednarodni zadružni dan še dolgo ne bo dosegel onega sijaja, ki ga je dosegel 1. maj, kajti 1. maj ima za seboj že silno tradicijo in je prešel delavstvu že v meso in kri. Velika večina zadružnega pokreta itak praznuje 1. maj, ker se rekrutira večina zadružnega članstva iz delavskih slojev. Po nekaterih krajih porabljajo zadruge 1. majska zborovanja za propagando zadružne ideje z živo besedo, lepaki, brošurami itd. Udeležujejo se tudi majske sprevodev z lastnimi zastavami in različnimi napisi, ki imajo namen opozoriti čim večje množice na važnost zadružne ideje.

Kljub temu je pa ustanova mednarodnega zadružnega dneva vendar silno važna pridobitev. Kajti ta dan ni namenjen le propagandi ideje zadružništva, temveč ima namen, da se izčrpa polagoma iz njega nekaj mednarodni zadružni sejem. Na tem sejmu (razstavi) naj vidijo zadružniki objekte, blago in produkte svoje lastne zadruge. Obenem naj se pa pokaže v slikah in številkah napredek zadružništva po celem svetu.

Pomislimi je treba, da je medsebojno poznavanje zadružništva eksistenčne važnosti za zadružništvo.

Zadružništvo bo šele takrat začelo odločilno vplivati na svetovno gospodarstvo, kadar bo samo organizirano kot svetovna gospodarska enota. Treba je vedeti, da imajo nekatere zadruge že n. pr. svoje plantaže za pridelavo čaja, kave, bombaža itd. In druge zadruge, ki te produkte razprodajajo, morajo skrbeti, da bodo kupovale naravnost pri onih zadrugah, ki posedujejo te plantaže. Ali za zgradbo takih vezi je treba predvsem medsebojnega spoznanja. In to je glavna naloga mednarodnega zadružnega dneva.

Naše zadruge v Sloveniji žive še v skromnih razmerah in morejo prispevati k mednarodni spolnitvi zadružništva le skromen del. Vendar je Konzumno društvo za Slovenijo že lansko leto praznovalo zadružni dan s prireditvijo shodov in predavanj. Kako bodo zadruge letos proslavile zadružni dan še ni izdelanih načrtov, vendar bomo imeli tudi v Sloveniji priliko proslaviti ta velepomemben praznik delavske gospodarske osamosvojitve. V kolikor smo informirani, pripravlja Zveza gospodarskih zadrug že tozadevne načrte in mi vabimo vse naše članstvo in somišljenike, da se tem prireditvam polnoštevilno odzovejo.

Predstraže, naprej!

Za ohranitev osemurnega delovnika!

Za nedeljski počitek!

Proti nočnemu delu v pekarnah!

Za zaščito delavskih zaupnikov!

Za pravično zavarovanje rudarjev!

Za starostno zavarovanje delavcev!

Za zavarovanje kmečkih delavcev!

Proti krivičnemu obdavčenju delavstva!

Za ureditev delovnega razmerja monopolcev in železničarjev!

Za ukrepe proti brezposelnosti!

Za ukrepe proti stanovanjski bedi!

Za eksistenčni minimum!

Za moč in ugled delavskih organizacij!

Izdajalec je:

Kdor obupuje!

Kdor čaka ob strani!

Kdor pušča izkrvaveti druge!

Kdor prenaša robstvo kot topa živina!

Kdor strelja v naše, kadar strelja vanje njegov gospodar!

Izdajalci so slabši kot sovražniki! Poučite o tem nevedne! Vračajte z zaničevanjem trdovratnim! Predstraže, naprej! V vaših srcih je usoda! V vaših srcih je zmagá!

Mednarodni pregled.

Kongres internacionale lesnih delavcev. Dne 20. julija t. l. prične zborovati kongres Internacionalé lesnih delavcev v Bruslju, ki ima svoj sedež v Amsterdamu. Važna točka, ki je na dnevnem redu kongresa, je vprašanje oblike in nalog strokovnih organizacij, o katerem pripravlja temeljito študijo nemški sodrug Tarnav. Naše organizacije lesnih delavcev se pogajajo, da pošljejo na ta kongres skupnega zastopnika.

(I. G. B.) Stavka kovinarjev na Češkem. Na Češkem je stopilo nad 14.000 kovinarjev v stavko, ker jim je bilo odklonjeno 20 odstotno zvišanje temeljnih plač. Stavka je vzorna in enodušna.

Naše organizacije.

Plenarna seja uprave G. R. S. J.

Izvršni odbor uprave G. R. S. J. je na seji dne 19. junija t. l. sklenil, da se bo vršila v nedeljo, dne 12. julija t. l. ob 9. uri dopolne plenarna seja uprave G. R. S. J. s sledečim začasnim dnevnim redom: 1. Gospodarski položaj in položaj delavstva. 2. Položaj delavske zakonodaje in akcije pokreta proti neizvajanju in nameravanemu poslab-

šanju te zakonodaje. 3. Zakon o gospodarskem svetu. 4. Položaj po vprašanju strokovnega ujedinjenja.

Zbirka stavkovnega sklada za steklarje v Zagorju in Hrastniku. VI. Izkaz. Glasom I.—V. izkaza nabrano 22.477.25 Din. Naknadno so obračunali še: Savez metalških radnika Jugoslavije, podr. Celje 80.—Din. Krajevni medstrokovni odbor Celje 50.—Din. Skupaj 22.607.25 Din.

Kovinarji.

Celje. V soboto, dne 14. maja popoldne se je vršil v gostilni Plavšek sestanek zlatarjev, na katerem sta poročala ss. Fr. Koren iz Celja in J. Golmajer iz Ljubljane. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki ima nalogo organizirati vse zlatarje v Celju in na to upostaviti svoje akcije. V ta pripravljalni odbor so bili izvoljeni naslednji sodruzi: Ant. Goršek, predsednik; Lampolzer, Anton Vovk, Koblenzer, Karol Kollert in Štefan Stojan člani odbora. Upati je, da se bo ta organizacija v najkrajšem času prav lepo razvila.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Hrastnik. Dne 24. maja se je pri nas vršil dobro obiskan izredni letni občni zbor naše podružnice. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik s. Josip Grün. Poročilo o delovanju podružnice je podal podružnični tajnik. Od zadnjega rednega občnega zbora, ki se je vršil 14. februarja t. l., je podružnica intenzivno delala, kar dokazuje, da je podružnica v tem kratkem času obdržala 11 sestankov in 12 sej. To intenzivno delo podružnice ima svoj uspeh v tem, da se je podružnica razširila iz steklarne tudi na delavstvo, ki je zaposleno v kemični tovarni. Danes imamo že nad 40 članov v kemični tovarni, kar vsekakor že lahko štejeemo za lep uspeh. Izredni letni občni zbor se je sklical zato, da se da možnost tudi sodrugom iz kemične tvornice, da izvolijo svoje sodruge v skupni podružnični odbor. Treba je, da se skupno dela v eni podružnici in skupno doprineše vsak svoje k uspešnemu delu. V podružnični odbor je treba izvoliti 12 sodrugov in to: šest iz steklarne in šest iz kemične tovarne. Ti skupaj bodo predstavljali podružnični odbor in vsak zase pa zopet sekcijski odbor vsake tvornice posebej. Izvajanja in predlog s. tajnika je občni zbor soglasno vzel na znanje in odobril. — Predsednik Sploš. Del. Zveze iz Zagreba, s. Haramina, je v daljšem referatu govoril o pomenu strokovne organizacije. Nato se je s tajnim glasovanjem izvolilo naslednje sodruge v odbor: Za steklarje: Alojz Hudi, Josip Grün, Franc Koripsky, Franc Zaletel, Ludovik Uldrian in Mato Kotnik. Za kemične: Miha Oprešnik, Ivan Kajić, Anton Žibert, Ivan Korjak, Ivan Jevšinek in Anton Vidic.

Sevnica ob Savi. V nedeljo, dne 21. junija se je vršil v prostorih gostilne g. Maks Derenda velik javen shod tovarniških in stavbinskih delavcev. Na shodu sta poročala s. Leskošek iz Celja ter s. Beker iz Zagreba. Shod se je vršil v glavnem radi ustanovitve podružnice Splošne Delavske Zveze Jugoslavije. — Takoj po shodu se je izvolil odbor, ki bo delal na to, da se upostavi močen kader delavske solidarnosti. (Opomba poročevalca: Organizacija je bila v Sevnici že nujno potrebna, saj so tam postale za delavstvo naravnost neznosne razmere. Tako n. pr. morajo delavci delati po 11 ur na dan. To se dogaja v času, ko imamo v Jugoslaviji na tisoče brezposelnih delavcev. Pri tvrdki »Jugotaniin« se nahaja neki gospod madžarske narodnosti, kateri se proti našim delavcem obnaša precej neolikano ter protizakonito. Mi začasno njegovo ime še zamolčimo, ker upamo, da se bo poboljšal. Priporočamo mu le, da se naj malo poglubi v naše zakone, predvsem pa naj se seznanj s § 35 Zakona o zaščiti delavcev, da ne bo naših članov preganjal, sicer bi bili primorani poseči po samoobrambi ter reči: Madžarov Horthyjevega tipa ne maramo v Sevnici!)

Železničarji.

Kongres železničarjev.

V nedeljo, dne 14. maja se je vršil v Zagrebu V. redni kongres Saveza železničarjev Jugoslavije, ki so mu prisostvovali številni delegati iz vseh večjih mest. Kongres so pozdravile po svojih zastopnikih rganizacije Glavnega Radniškega Saveza in Delavskih zbornic, pismeno pa so pozdravile kongres mnoge železničarske organizacije iz raznih držav ter železničarska internacionala iz Amsterdamu.

Iz poročila uprave, ki so ga podali kongresu ss. Krekić, Pongračič, Matasović in Sebastian, je bilo razvideti uspešno borbo organizacije za interese železničarskega osebja. Savez se je mnogo trudil, da izboljša položaj delavskega osebja, ki se nahaja v težkih razmerah. Mnogo se je tudi trudila organizacija, da pribori delavskemu osebju dober pravilnik, s katerim bi se stalno uredil položaj tega osebja. Poročilo je bilo soglasno odobreno.

Kongres se je bavil nadalje o sedanjem položaju železničarjev, a posebno še o položaju železniških delavcev. Sprejeta je bila tozadevna resolucija. Najodločneje je zavrnil osnutek pravilnika, ki ga je predložilo ministrstvo saobračaja.

Posebno važna je bila na kongresu diskusija o zedinjenju železničarskih organizacij v Sloveniji. V Sloveniji je v tem pogledu zaznamovati precejšen uspeh, dočim so v Zagrebu še mnoge težkoče, ki jih bo treba še-le premostiti.

Kongres je pretresal tudi osnutek zakona o tisku. Po obširnem referatu s. Pongračiča, iz kate-

rega je kongres razvidel vse slabosti tega zakona, je kongres soglasno sprejel resolucijo, v kateri se osnutek zakona odločno odklanja, ki jo pa radi pomanjkanja prostora žalibog ne moremo priobčiti.

Monopolska stroka.

Načrti pravilnika o delavskem osebju monopolne uprave — so uradna tajnost.

Mi smo čitali, kako so izdali kar čez noč rudarski pravilnik, ki je pravi udarec za rudarje in kako so morali rudarji po toči zvoniti.

Da bi se tudi nam monopolnim delavcem kaj takega ne pripetilo, je zaprosila naša organizacija pri monopolni upravi, naj se ji da na vpogled načrt pravilnika za monopolno osebje, ki se pri monopolni upravi že dalje časa izdeluje. Na to pismo je odgovorila monopolna uprava takole:

U vezi akta br. 836 od 20. maja izveštava se Savez, da ova Uprava ne može postupati po traženju Saveza za dostavo projekta pravilnika o radnom osebju Uprave Državnih Monopola.

Na to smo še zaprosili pri Delavski zbornici, naj skuša dobiti ona ta načrt, za kar je gotovo upravičena, ker ima izdati po zakonu svoje mišljenje o osnutkih zakonov, naredb in pravilnikov, ki se tičejo delavstva. Uprava monopolov pa je tudi Delavski zbornici odgovorila, da ji načrta ne da.

Pravilnik, ki naj odloča o službenem razmerju delavstva, je postal tako — uradna tajnost monopolne uprave. Gospod direktor industrijskega oddeljenja si lasti pravico izdajati o službenem razmerju enostranske diktate, on jemlje delavstvu možnost, da sodeluje potom svojih organizacij pri reševanju vprašanj, ki se tičejo njegovih življenjskih interesov! Ali smo postali res že pravi sužnji?

Monopolsko delavstvo bo gospodu direktorju industrijskega oddeljenja monopolne uprave še dopovedalo, da ima tudi njegova samovolja svoje meje. Mi najodločneje zahtevamo, da se ne odloča o delavstvu brez delavstva!

Zadnjič smo v »Delavcu« brali, da imamo v parlamentu vendarle delavske poslance, ker smo delavci za nekoga vendar glasovali. Mi pričakujemo, da ti »delavski« poslanci ne bodo kar naprej spali in da bodo ugnali vsaj gosпода direktorja industrijskega oddeljenja v kozji rog.

Rudarji.

Protest trboveljskih rudarjev.

Dne 24. junija se je vršil protestni shod radi preložitve izplačilne periode s strani T. P. D. Na shodu je bila sprejeta sledeča resolucija:

Rudarji Trbov. premogokopne družbe, zbrani na javnem protestnem shodu, vršecem se v Delav. domu v Trbovljah, dne 24. junija t. l., ugotavljajo po zaslšanju poročil:

1. Razglas Trbov. prem. družbe glede podaljšanja izplačila delavskih plač od 14dnevnega izplačila na polmesečno izplačevanje, je nov dokaz gaženja že pridobljenih delavskih pravic, ker jemlje delavstvu to, kar si je s težkim bojem izvojevalo.

2. S tem razglasom je tudi kršena kolektivna pogodba glede izplačevanja nabavnega prispevka, koji se ima izplačati pri prvem izplačilu v mesecih januarju, aprilu, juliju in oktobru.

3. Delavstvo proti tej uvedbi najenergičneje protestira in zahteva: a) da se izplačuje zaslužek delavstvu vsakih 14 dni, kakor je bilo to dosedaj v veljavi; b) da se striktno izvaja kolektivna pogodba glede izplačevanja nabavnega prispevka.

Trbovlje, dne 24. junija 1925.

Ivan Krušič l. r. Leop. Majdič l. r. Franc Kuder l. r.

Dne 25. t. m. je deputacija zveze rudarjev, sestojeca iz ss. Iv. Krušiča, Vinko Grobnerja in Fr. Kuderja, v tej zadevi intervenirala pri Rud. glavarstvu in Trboveljski premogokopni družbi v Ljubljani, kjer se jim je izjavilo, da ostane pri dosedanem načinu izplačevanja mezd.

Oblačilna stroka.

Mezdno gibanje krojačev v Ljubljani. Ljubljanski krojaški pomočniki so že lansko leto predlagali svojim mojstrom povišanje plač in izpopolnitev tarife. Ker pa je bila lani sezija izvanredno slaba, niso hoteli mojstri nič slišati o povišanju. Pomočnikom vsled nastalih razmer ni preostalo nič drugega, kakor pustiti tarifo odprto in porabiti ugodno priliko v spomladanski seziji. Sezija v obrti se je letošnje leto pričela kakih 14 dni pred Veliko nočjo, toda vsled deževnega vremena je bila dokaj slaba. Le polagoma se je jelo delo kopičiti. To priliko so porabili pomočniki in vnovič zahtevali, da se izvrše že v jeseni predložene zahteve. Mojstri sprva niso hoteli nič slišati in niso bili pripravljani podpisati niti stare tarife. Končno pa so vendarle pristali na to. O nadaljnem pogajanju s pomočniki pa ni bilo govora. Nastala je kriza, iz katere se je razvila dne 26. maja stavka, v katero so stopili 104 pomočniki pri 26 tvrdkah. Pri stavki se ni postopalo z nikakim terorjem, kakor je to g. Ložar izjavil pri pogajanjih. G. Ložar, izjavljamo Vam javno, da so naši pomočniki sami toliko disciplinirani, da gredo prostovoljno v stavko, kadar jih pozove organizacija. Na prošnjo Delavske zbornice je Inspekcija dela sklicala za dne 2. junija ob 11. uri dop. pogajanja. Pogajanj se je udeležila paritetna komisija mojstrov in pomočnikov ter v imenu Delavske zbornice g. Tokan. Po dolgotrajnem pregovoru in apeliranju sodr. Tokana na popuščanje se je sklenil sporazum. Uspeh, ki ga je dosegla organizacija s stavko, je časten. S tem bojem so pomočniki uvideli, da je njih prostor le v njihovi strokovni organizaciji, ker le potom nje

jim je uspeh vedno zasiguran. Pomočniki so bili od prvega do zadnjega solidarni. Imeli smo sledeče stavkokeze: Hadolin Lovro, Sevcček Franc, Muršič Alojzij, Perkoč Peter in Lavko Stanislav. V delavnici Klimanek se stavka ni vršila, ker organizacija tega ni zahtevala. Sodrugi, ogibajte se teh individijev, kateri so vam v borbi padli v hrbet. Posebno se pa izogibajte g. Muršiča, ki je isto storil že pred vojno v Meranu in Beljaku. Krojaške pomočnike pa pozivljamo, da do zadnjega pristopijo v organizacijo. — Organizacija krojačev, podružnica Ljubljana.

Dopisi.

Tržič. V tovarni usnja g. B. Maly imamo delovodjo po imenu Josip Toporiš, ki misli, da zanj ne velja noben zakon. Tako je ta gospod prisilil nekatere delavce 30. maja t. l., da so delali preko osem ur in jim grozil, da jim odpove službo, ako tega ne store. Opozarjamo dotičnega gospoda, da si kupi ali pa izposodi izvod Zakona o zaščiti delavcev, ter si prečita stran 4, 5, 6, 7 in 8, člen 6 in 8 tega zakona in uverjeni smo, da ga bo ta bolezen minila. Delavci, delavke! Mi vsi pa vstopimo v usnjarsko in čevljarsko organizacijo, ki se je te dni v Tržiču ustanovila, ker le v skupnosti si bomo ohranili ta majhni košček kruha in izboljšali svoj položaj. Toliko za danes, drugi kaj več. — Več delavcev.

Črna. Komaj je minulo dva meseca, ko se je ponesrečil v Žerjavu, kjer so delali nov kamin za topilnico, s. Jurij Kuhar, in se nahaja sedaj težko poškodovan v ljubljanski bolnici. Izgubil je levo oko in je malo upanja, da bo mogel opravljati še kedaj kako delo. — V noči od 15. na 16. junija v jutranjih urah pa se je prigodila druga nesreča, ki je zahtevala zopet proletarske žrtev. Jožef Ploder, ki je bil dolgoleten član naše strokovne organizacije, je postal žrtev te nesreče. Drugi je poškodovan Emerik Dretnik II, ki leži sedaj v bolnici v Črni ter je upati, da sčasoma okreva. Zgodilo se je proti koncu šihite, ko sta zastrelila, a vsi strelji niso počili. Nato sta se vsedla in pojedla vsak svoj košček kruha, nakar je sledil pogovor; med pogovorom pa sta kadila vsak svojo cigareto. Ko je pretekel čas, katerega se ima vsak strelni mojster in kopač držati (kar sta ponesrečenca tudi storila), sta odšla in gledala, kje je zaostali strel. V tem hipu je počilo, nakar je prvi bil na licu mesta mrtev, drugi pa težko poškodovan. Ker sta bila še dva vozača poleg, sta takoj poklicala na pomoč še druge delavce. Po izjavi več strelnih mojstrov in kopačev je bil vzrok nesreče najbrž ta, ker niso vžigalne vrvi vse enake, to pa zato, ker podjetje vžigalne cevi nabavlja iz več tovarn, ter poskuša, katere cevi bi bile cenejše, da bi mu za žep čim več ostalo. Podjetnik pa je zavarovan s tem, da da strelnim mojstrom nekaj dinarjev več, a zato so vsaki nesreči krivi delavci sami.

Delavske prireditve.

Vsem našim organizacijam na znanje.

Kakor smo že v zadnji številki »Delavca« javili, praznuje podružnica Osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani dne 2. avgusta t. l. tridesetletnico svojega obstoja. Je to prvi slučaj v zgodovini pokreta slovenskega proletarijata, da eden izmed integralnih delov tega pokreta — v tem slučaju razredna strokovna organizacija ljubljanskih mizarjev — praznuje tak jubilej. Razumljivo je torej, da so se sodrugi mizarji odločili praznovati na zelo slovesen način 30-letnico obstoja svoje organizacije in da bodo kot hrano tega dogodka ob tej priliki razvili tudi svoj društveni prapor kot simbol, ki naj bi jih vodil v nadaljnjih njihovih borbah.

Proslava se ima po sklepu podružnice ljubljanskih lesnih delavcev vršiti po sledečem programu:

Dne 26. julija se bo vršil ob 9. uri dopoldne v dvorani Mestnega doma slavnostni občni zbor, na katerem bodo po slavnostnem govoru izrekli svoje pozdrave in čestitke zastopniki centralnih odborov strokovnih, kulturnih in gospodarskih organizacij.

V nedeljo, dne 2. avgusta t. l. sprejem in pozdrav gostov, ki pridejo v Ljubljano z gorenjskim vlakom ob četrti na 8. uro. Na to koncertira godba do prihoda stajarskega vlaka, ki pride v Ljubljano ob pol 10. uri, na vrta restavracije glavnega kolodvora. Po sprejemu gostov tega vlaka odhod z godbo na čelu po Resljevi cesti pred Mestni dom, kjer se zberejo vse ljubljanske delavske korporacije.

Pred Mestnim domom razvije zastave, zabijanje žebeljev in poklon praporov drugih delavskih organizacij novemu tovarišu. Po razvitu zastave spreved s prapori in godbo na čelu po cesti Pred škofijo, Stritarjevi ulici, čez Frančiškanski most, Prešernovi ulici, Dunajski cesti, Gosposvetški cesti pred velesojem, kjer bo razhod. Po razhodu kosilo v gostilnah, ki se jili bo sodrugom iz posameznih krajev pravočasno označilo.

Popoldne se vrši na vrtu hotela »Tivoli« velika ljudska veselica, ki se prične ob 3. uri popoldne in koje spored bo jako bogat. Na veselici bodo sodelovali delavski pevci in delavska godba moščanske »Svobode«. V hotelski dvorani bodo prišli na svoj račun plesateljini plesalci in plesalke.

Da pokažemo da znamo ceniti trudapolno in požrtvovalno delo strokovne organizacije ljubljanskih lesnih delavcev, ki so v delavskem pokretu igrali vedno zelo odlično vlogo, priporočamo vsem razrednim strokovnim organizacijam širom Slovenije, da na dan 2. avgusta s svojimi prapori prirede splošno romanje v Ljubljano, tako, da postane proslava tridesetletnega obstoja te strokovne organizacije splošni delavski praznik.

Podružnica lesnih delavcev je poskrbela, da bodo imeli zunanji udeleženci te proslave polovično vožnjo po vseh železnicah.

Mežica. »Del. Telov. Enota« v Mežici priredi 19. julija ustanovno slavnost, vezano z javno telovadbo, srečolovom, plesom in drugimi zabavnimi točkami. Ker bo to prava manifestacija kulturnega razvoja v delavskem pokretu, vabimo vse proletarsko misleče sodrugi in sodružice, da se te slavnosti v velikem številu udeležijo. Vsakdo bo imel priliko pregledati mežiško dolino in videti hribe, v katerih koplje kožski rudar dan in noč bogastvo nenasičnemu kapitalizmu. Zapršili smo za polovično vožnjo; ako nam bo odobrena, bomo o tem obvestili udeležence pozneje. — Priprav. odbor.

Kako visok je davek na plače?

Dnevni zaslužek	Davki in doklade dnevno						Celotni davek			Morebitne avtonomne (samoupravne) doklade do 25%		Davek na leto		Letni zaslužek delavca (300 delovnih dni)		Obdavčenje za službo na leto v % izraženo						
	2% od zaslužka	30% doklade od 2% davka	Invalidski davek	doklada za vojno vprego	dnevno	tedensko	letno	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p							
10	—	—	20	—	6	—	0-57	—	0-27	—	34-4	2	06-4	105	32-8	23	72	129	04-8	3000	—	4-3
15	—	—	30	—	9	—	11-5	—	0-49	—	55-4	3	32-4	171	64-8	35	58	207	22-8	4500	—	4-6
20	—	—	40	—	12	—	11-5	—	0-49	—	68-4	4	10-4	213	40-8	47	45	260	85-8	6000	—	4-3
25	—	—	50	—	15	—	11-5	—	0-49	—	81-—	4	86-—	252	72-—	51	10	303	82-—	7500	—	4-0
30	—	—	60	—	18	—	17-8	—	0-76	1	03-4	6	20-4	322	60-8	62	96	385	56-8	9000	—	4-2
35	—	—	70	—	21	—	17-8	—	0-76	1	16-4	6	98-4	363	16-8	84	53	447	69-8	10500	—	4-2
40	—	—	80	—	24	—	17-8	—	0-76	1	29-4	7	76-4	402	72-8	94	90	497	62-8	12000	—	4-1
50	—	—	1	—	30	—	29-8	—	12-6	1	72-4	10	34-4	537	88-8	118	12	656	—8	15000	—	8-7
60	—	—	1	—	36	—	29-8	—	12-6	1	98-4	11	90-4	619	—8	142	35	761	35-8	18000	—	4-2
70	—	—	1	—	42	—	41-6	—	17-5	2	41-1	14	46-6	752	23-2	165	75	917	98-2	21000	—	4-3
80	—	—	1	—	48	—	41-6	—	17-5	2	67-1	16	02-6	833	35-2	189	80	1023	15-2	24000	—	4-2
90	—	—	1	—	54	—	41-6	—	17-5	2	93-1	17	58-6	914	47-2	213	52	1127	99-2	27000	—	4-2
100	—	—	2	—	60	—	60-—	—	25-7	3	45-7	20	74-2	1078	68-4	237	25	1315	83-4	30000	—	4-3

I. Delavski okrožni zlet

v Mariboru, dne 14. in 15. avgusta 1925.

Proletariat mariborskega okrožja bo v dneh 14. in 15. avgusta pregledal svoje vrste. Delavski svet je sklenil pozvati za ta dan vse organizacije mariborskega okrožja: politične, strokovne, kulturne in zadrudne v Maribor.

Vsa pevka društva, telovadne sekcije »Svobode« in Udruženje delavskih reditelj, vsi politično, strokovno, zadrudno organizirani sodrugi iz ostalih krajev so vabljeni; dobrodošel vsak, ki hoče v teh dneh manifestirati za socializem.

14. in 15. avgusta v Maribor!

Vsa tozadevna vprašanja naj se naslovijo na: Pisarno za pripravo okr. del. zleta v Mariboru, poštni predal 22.

Zač. delavski svet.

Zadrudno gibanje.

Črna. Na zadrudni dan dne 5. julija se bo vršil v gostilni g. Krulca v Črni ustanovni občni zbor Produktivne lesno-industrijske zadrude s sledečim dnevnim redom: 1. referati, 2. volitve načelstva in nadzorstva, 3. slučajnosti. Vsled izredne važnosti zadrude za strokovno organizacijo želi načelstvo, da se delavci in kmetje odzovejo vabilu polnoštevilno.

Zahvala. Podpisana se najiskrenejše zahvaljujem gđ. Fettich, uradnici predilnice ter g. dr. Elbertu, tajniku predilnice za podarjeni znesek 150 Din kot podporo h pogrebnim stroškom moje matere. Omenjena sta dobila ta znesek od Splošne delavske zveze Jugoslavije, podružnica Tržič, kot nagrado za prepis registra delavcev predilnice, kateri znesek pa sta nakazala meni. Tržič, 19. junija 1925. — Primožič Marija, tkalka v Tržiču.

Sanje.

Lastnik premogokopa je ležal v svilo in puh odet na postelji. K njemu pride angelj Gospodov in mu zakliče: »Vstani bogati mož!« Ta klic mu ponovi trikrat. Ker pa je bil mož dober katolik je služabnika ubogal in mu sledil. Šla sta do ubogega moža. Dobila pa sta na njegovem domu le sirote, katerih očete je v premogokopu zasulo. »Daj jim!« pravi angelj, in bogati mož je s težkim srcem daroval vsakemu krono.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2.

Najboljši šivalni in pletilni stroji

iz tovarne v Lincu. - Ustanovljena leta 1867. Vezenje poučuje brezplačno!

Konstrukcija izborna!

Izvištev elegantna!

Pisalne stroje »Adler« in »Urania«.

Kolesa iz prvih tovarn »Dürrkopp«, »Styria«, »Waffenrad« in »Steyer«. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10letna garancija.

Daje kolesa in stroje tudi na obroke!

DELAVCI zahtevajte povsod čevlje domače tovarne z znamko „PEKO“
PETER KOZINA, LJUBLJANA-TRŽIČ

Delavci, delavke, pozor! Priporočamo vsem najboljši nakup vsakovrstnih koles, šivalnih strojev iz najboljšega materiala pri tvrdki Ivan Jax v Ljubljani. O tem obvestite tudi svoje znance in prijatelje. Ne zamudite dane Vam prilike!

Listnica uredništva.

Ker je v listu mnogo premalo prostora, da bi priobčili vse gradivo že v tej številki, smo morali mnogo gradiva odložiti za prihodnjo številko. V tej številki smo priobčili le nujne in neodložljive članke in vesti. — Sodrugi-dopisniki naj oprostite, ker pride vse na vrsto še v prihodnjih številkah. Želelo bi uredništvo le, da so sodrugi v dopisih kratki.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Kar ne veš vprašaj

Universalni informativni biro

„ARGUS“

Knez Mihajlova ul. 35. Tel. 6-25

BEOGRAD

(Pasaž Akademije Nauka)

Dvojnosladna
ržena - ŽIRA - ječmenova

je najboljša in
zato najcenejša.

KOLINSKA
naša prava domača
CIKORIJA
je vrlo dobra!

Samo 250 Din

stane zelo trpežen gumi-jev dežni plašč

Isti boljše vrste 290 Din, najboljši 460 Din. Blago za obleke in perilo po zelo nizkih cenah razpošilja

„PRVA GORENJSKA RAZPOŠILJALNA“

IVAN SAVNIK

KRANJ št. 5000.

Zahtevajte vzorce in cenik

